

Fa ja molt de temps que, almenys des de la vessant econòmica, es va parlar, i no poc, de l'àrea comercial de Lleida, de la regió econòmica de Lleida. I sempre, bé explícitament o implícita, la Franja forma part d'aquest espai econòmic esmentat. Formar part d'aquests municipis fronterers, pertanyents a una altra comunitat, amb l'àrea econòmica que gira entorn de Lleida és una realitat tan tangible que ningú fins ara no l'ha discutit i ni tan sols qüestionat.

Malgrat, però, aquesta evidència, encara no comptem amb un estudi rigorós i global sobre tota aquesta problemàtica. És a dir, parlem de l'atracció que la capital de Ponent exerceix sobre la Franja, de les relacions comercials, econòmiques i laborals que genera aquesta atracció, però no podem quantificar-la, no sabem exactament com es materialitza. Des d'aquesta mateixa tribuna llancem el suggeriment a les institucions d'ambdós territoris per veure si és possible posar fil a l'agulla i es comença a treballar científicament sobre aquesta qüestió.

D'entrada volem assenyalar, però, que les forces d'atracció entre la Franja i Lleida són recíproques; és a dir, també els municipis del Baix Segre (els més propers a la Franja com la Granja d'Escarp, Seròs, Aitona i Massalcoreig), i també Almacelles i Gimènells i el Pla de la Font, es desplacen en una part significativa de les seves relacions cap a la província d'Osca. N'és un exemple significatiu el fet que població resident en els municipis esmentats té el lloc de treball a la Franja. Res estrany, d'altra banda, ja que aquest fenomen es manifesta en tots els territoris fronterers.

Lleida, ciutat-comarca

Potser la primera cosa que cal fer en parlar de Lleida és afirmar-ne el caràcter de ciutat-comarca. Les relacions econòmiques no s'acaben allí on acaben els límits territorials del municipi. Hi ha tota una continuïtat econòmica entre Lleida i els municipis del seu entorn, i la configuració econòmica de la ciutat només es pot entendre tenint en compte l'estructura econòmica de tota l'horta de Lleida i el seu paper de ciutat de serveis que funciona a partir

d'una forta jerarquització urbana derivada de la gran diferència que existeix entre els seus cent dotze mil habitants i els tretze mil de Balaguer i els dotze mil de Fraga (vegeu la taula 2).

TAULA 1

<i>Municipis del Baix Cinca</i>	<i>Municipis de la Llitera</i>
Albalat de Cinca	Albelda
Alcolea de Cinca	Binèfar
Bellver de Cinca	El Campell
Binacet	Castellonroi
Esplús	Sant Esteve de Llitera
Fraga	Tamarit de Llitera
Ontinyena	El Torricó
Ossó de Cinca	
Saidí	
Torrent de Cinca	
Vallobar	
Vilella de Cinca	
Xalamera	

Les relacions camp-ciutat van ser fonamentals en el desenvolupament d'aquesta àrea econòmica entorn de Lleida. Normalment, el creixement modern de les ciutats va lligat a una expansió de la indústria, és a dir, a un desenvolupament del sector secundari. Doncs bé, Lleida n'és una clara excepció. Han estat, precisament, l'activitat agrícola i ramadera, en una primera fase, i la monopolització dels serveis (per la manca de competència urbana ja esmentada en el paràgraf anterior), en una segona, el que ha possibilitat l'expansió de la capital i de la seva àrea econòmica.

En aquest context cal entendre el paper econòmic del centre d'aquesta regió, tenint en compte que el motor inicial del seu creixement no es localitza al mateix municipi, sinó al seu entorn rural. Així l'activitat agrària dels municipis que configuren aquesta àrea és el que va fer possible el desenvolupament de la mateixa ciutat. Les relacions econòmiques que, bàsicament, van configurar-la van ser les següents: *a)* la ciutat subministrava les entrades (*inputs*) al territori agrícola, i *b)* la mateixa ciutat tenia cura de la distribució de la sortida (*output*) final, amb tots els serveis que aquesta exigia i demanava.

Pràcticament, l'abastament de matèries primeres al camp i la comercialització dels seus productes es van fer des de la mateixa ciutat, i són precisament aquestes tasques el que posa de manifest els límits d'aquest mercat regional que, des de la vessant de les comunitats autònomes, comprèn unes petites parts de dues d'aquestes. Les comarques del Baix Cinca i de la Llitera, administrativament d'Osca, hom les ha d'entendre econòmicament d'aquest regió amb centre a Lleida capital, atesa la seva estructura productiva i sobretot pels fluxos comercials i de mercat que hi mantenen.

Els municipis de la Franja des de la dimensió econòmica

En un intent de síntesi, creiem que és interessant de relacionar els municipis, tant del Baix Cinca com de la Llitera, que formen part d'aquesta àrea econòmica de Lleida. Pel que fa a la primera de les comarques esmentades, els municipis són: Albalat de Cinca, Bellver de Cinca, Binacet, Esplús, Fraga, Ossó de Cinca, Saidí i Torrent de Cinca; i de la Llitera, Albelda, Binèfar, el Campell, Castellonroi, Sant Esteve de Llitera, Tamarit de Llitera i el Torricó.

De totes maneres, hem de dir ràpidament que aquesta seria una primera delimitació de la zona i que, pràcticament, seria la d'una isocorona de vint/vint-i-cinc minuts amb origen a la ciutat de Lleida. Però, si en la relació de municipis de la Franja hem esmentat només els del marge esquerre del riu Cinca (excepte Torrent de Cinca, amb un límit municipal tocant pràcticament a la província de Lleida), les relacions econòmiques i la influència de Lleida van molt més enllà, la qual cosa implica que municipis com Vallobar, Vilella de Cinca, Xalamera, Ontinyena, Alcolea de Cinca i fins i tot Mequinensa, a la província de Saragossa, tenen com a primer centre comercial Lleida. Queda clar, doncs, que la zona que hem delimitat en el paràgraf anterior seria la primera corona d'influència, però les relacions econòmiques es difonen en un territori molt més extens cap a Aragó.

Els paràmetres que configuren una àrea econòmica

D'altra banda, si parlem de regió econòmica de Lleida, és perquè s'hi donen les particularitats següents que permeten definir-la com a tal: *a)* homogeneïtat de l'activitat econòmica, *b)* existència d'un mercat de treball únic, *c)* concentració de la major part dels serveis en un nucli (polarització) i *d)* regularitat urbana a partir dels eixos de comunicació.

L'homogeneïtat

Pel que fa a la primera de les característiques enunciades, l'homogeneïtat se centra en els conreus intensius de reg, fonamentalment fruita dolça, i en la ramaderia explotada en forma d'integració. Tota aquesta àrea va viure la més forta expansió de la seva activitat agrària a partir dels anys seixanta, amb unes produccions de pera, préssec i poma entre el 40 % i el 60 % de tota la producció espanyola.

Posteriorment, aquesta producció va ésser complementada amb la introducció de la ramaderia intensiva, fonamentalment porcina, però també vaquina i aviram. L'expansió de la ramaderia va ser possible perquè el pagès no havia d'invertir en la compra dels caps de bestiar ni tampoc en les primeres matèries (pinso) que els alimenten. L'agricultor només és propietari de l'immobilitzat, és a dir, de la granja. La resta, animals i aliments, és propietat de la indústria agroalimentària (integradora), que deixa els porcs al pagès (integrat) perquè els engreixi.

És interessant destacar aquesta doble fase històrica en l'expansió agroalimentària de l'àrea. En uns primers anys, l'activitat era, bàsicament, fructícola; després, fructícola i ramadera, i, actualment, aquesta expansió de la ramaderia ha comportat la consolidació d'una indústria agroalimentària, l'única, realment, branca industrial consolidada i arrelada.

És de destacar que aquesta relació integradora-integrat, que es dona en la ramaderia, sosté també aquesta àrea econòmica com a tal, ja que és totalment normal constatar com integradors amb domicili social a Lleida o Osca tenen socis integrats amb les seves explotacions a l'altra comunitat, així com també és totalment regular i normal veure com les cooperatives es nodreixen de socis que no pertanyen a la mateixa província.

Si, en començar la intervenció, hem assenyalat que encara no hi havia un estudi seriós sobre la magnitud i la naturalesa d'aquestes relacions econòmiques de la Franja, sí que, en aquest punt, hem de fer menció del treball publicat l'any 1970 per Banca Catalana i realitzat per Ernest Lluch i Ramon Seró. Aquest estudi, que era el primer que veia la llum sobre el *boom* fructícola que durant els anys seixanta van viure aquestes terres, posava de manifest l'existència d'una zona productiva, en aquest cas marcada per la producció de fruita dolça, que anava molt més enllà dels límits administratius que delimiten ambdues comunitats: Catalunya i Aragó.

S'hi delimitava la zona frutera de Lleida, i que coincideix, pràcticament, amb la que nosaltres anomenàriem com de *segona corona*, si tenim en compte el que dèiem en paràgrafs anteriors quan concretàvem els municipis integrants d'aquesta àrea econòmica. Tanmateix, però, i tal com ja hem assenyalat, aquesta unitat productiva agrícola és un dels trets fonamentals que serveixen d'argument objectiu per a poder parlar d'una àrea econòmica de la Franja amb centre a Lleida.

Tant és així que fins i tot, des d'aquesta perspectiva de la fruita dolça, la influència de les terres regades de la plana de Lleida ha estat molt més important cap a la Llitera i cap al Baix Cinca que no pas cap al Pla d'Urgell i l'Urgell, respectivament, qüestió que posa de manifest que no tan sols hi ha unes relacions econòmiques importants entre Lleida i la Franja, sinó que la quantitat i la qualitat d'aquestes configuren una autèntica regió econòmica; i no pas entenent-la com una gran àrea metropolitana amb una pluralitat i una diversitat productiva molt elevades, sinó com un territori homogeni en la seva estructura productiva, encara que molt monoprodutiva, on l'especialització entre producció i distribució, entre producte i serveis, ha generat també centres específics que han acabat configurant una certa jerarquia urbana.

El mercat de treball

La segona de les característiques esmentades, la d'un mercat de treball únic, també es dona en el marc econòmic operatiu de la Franja amb Lleida, i cada cop aquest paràmetre agafa més força. La mobilitat de la població treballadora, per la no-coincidència del lloc de residència amb el de treball, és important per la concentració d'un percentatge alt de l'activitat econòmica a Lleida i també per la fugida de població residencial de la capital cap als nuclis més propers buscant un hàbitat llunyà dels

inconvenients de la ciutat, fonamentalment una molt més baixa densitat urbana i una qualificació urbanística molt limitativa d'usos a través de les ja famoses edificacions unifamiliars adossades.

No hi ha dubte que en aquesta expansió de la mobilitat ha tingut un paper rellevant l'especificitat de l'estructura agrícola de l'àrea econòmica que analitzem, marcada, poderosament, per una dimensió de les explotacions fructícoles petites i mitjanes majorment. L'existència de l'agricultura a temps parcial ha comportat la integració del pagès a unes altres activitats que, tot i que majoritàriament una bona part estan relacionades, més o menys directament, amb l'agricultura, també poden vincular-se a tasques molt diferents i allunyades de les seves habituals.

Ara bé, si, d'una banda, aquesta agricultura a temps parcial possibilita la mobilitat assenyalada, també hem de fer menció, de l'altra, de les característiques pròpies de l'explotació familiar agrícola, que igualment actua com a accelerador de la mobilitat de la població treballadora. En efecte, en aquest tipus de negocis els ingressos no estan en relació amb els costos laborals d'explotació. Volem dir amb això que, normalment, només el cap d'explotació figura com a actiu en aquests tipus d'unitat productiva, i els altres membres de la família, que també col·laboren en el conjunt de la renda familiar treballant en el camp i fora d'aquest, no hi consten com a tals.

Pel que fa al cost de producció, no hi figuren comptabilitzades les hores de treball dels membres de la família que no siguin el cap, la qual cosa genera un fenomen doble: d'una banda, es produeix un ingrés falsament net (ja que no hi ha imputats els costos de treball) i, de l'altra, permet o bé al cap o bé a algun altre membre de la família treballar en unes altres activitats.

D'aquesta manera se sustenta també aquesta particularitat de la mobilitat que arriba a consolidar aquest mercat únic de treball que comentem. Es podria pensar que aquesta explotació familiar està en decadència i té els dies comptats, però la realitat no sembla ratificar aquest principi. Ara com ara, l'explotació familiar és molt resistent no solament a la seva defunció, sinó també a qualsevol fase recessiva del cicle econòmic i a les crisis més llargues.

Sí que és cert que assistim a un procés d'extinció d'un bon nombre d'explotacions de petita dimensió, provocat per la manca d'incentius en el medi rural, la qual cosa fa difícil trobar successió al cap d'explotació. La problemàtica sobre el futur de l'explotació familiar no és tancada, però en aquests moments, i pel que fa a l'àrea econòmica que considerem, la resistència encara existeix, resistència que troba l'argument principal en l'agricultura a temps parcial que hem assenyalat en els paràgrafs anteriors.

Ens resta per indicar en aquest apartat la influència que té aquesta estructura de la propietat agrícola en els preus de la terra i en els salaris de la indústria i els serveis. Per molt dubtós que sigui el futur de l'explotació familiar, aquest interrogant no es reflecteix en el preu de la terra (resistència ja comentada), però, d'altra banda, aquesta classe d'explotació que genera una dedicació parcial a les feines del camp significa una mà d'obra per als altres sectors productius que actua com a sobrant i que pressiona a la baixa els salaris de l'àrea.

A partir de l'anàlisi realitzada, queda perfectament justificada l'existència d'aquest mercat únic com un element caracteritzador i definidor d'una àrea econòmica integrada pels municipis de la Franja i els del Baix Segre amb capitalitat a Lleida.

Lleida, polaritzadora dels serveis

Al començament de la intervenció ja he assenyalat que un dels paràmetres més específics de l'àrea era la forta jerarquització urbana a partir d'un nucli central, Lleida, quasi deu vegades més gran que el segon assentament, Fraga. Aquest salt important en la demografia dels municipis de la zona corre paral·lel a una gran concentració dels serveis a la capital provincial catalana. Aquest fet per si sol ja explica l'atracció que Lleida exerceix sobre els municipis de la Franja, però és que a més resulta que en un radi de cent quilòmetres aquella no té cap altre centre urbà de les seves característiques que li pugui fer competència en aquest aspecte d'atraure demanda d'uns altres territoris.

Un estudi sobre el comerç de Lleida realitzat el març de 2000 per S&D Consultors posa de manifest que el percentatge de compradors de la Franja sobre el total dels de fora de Lleida capital que tenen aquesta com a primer lloc de compra és exactament el mateix que els dels municipis del Baix Segre (Aitona, Alcarràs, la Granja d'Escarp, Massalcoreig, Seròs, Soses i Torres de Segre) i dels més propers a Lleida del Segrià, la Noguera, el Pla d'Urgell i les Garrigues, la qual cosa palesa que la Franja està plenament integrada a l'àrea terciària de Lleida i que la regió econòmica que considerem és una realitat innegable i, a més, amb franca expansió.

D'altra banda, la implantació dels estudis universitaris a Lleida ha reforçat encara més aquesta àrea d'influència. Concretament, en el curs 1999-2000 aproximadament el 5 % del total d'alumnes matriculats a la Universitat de Lleida eren procedents de la Franja, uns 455 amb valors absoluts, xifra realment notable si tenim en compte el nivell de població de l'àrea (vegeu la taula 2).

TAULA 2

<i>Municipis de més de 1.000 habitants de l'àrea (primera corona: marge esquerre del riu Cinca)</i>			
Albalat de Cinca	1.105	Aitona	2.193
Bellver de Cinca	1.398	Albatàrrec	1.069
Binacet	1.596	Alcarràs	4.814
Binèfar	8.199	Almacelles	5.515
Fraga	11.928	Alpicat	3.813
Saidí	1.682	Gimenells i el Pla de la Font	1.118
Tamarit de Llitera	3.777	La Granja d'Escarp	1.121
El Torricó	1.448	Lleida	112.207
		Seròs	1.760
		Soses	1.531
		Torres de Segre	1.811

Font: Institut Nacional d'Estadística.

Hauríem d'anar a l'àrea urbana Tarragona-Reus-Valls (aproximadament a uns noranta/cent quilòmetres de Lleida) per a trobar un centre competitiu de l'oferta que presenta la capital del Ponent català. Això implica que Lleida ha anat obtenint una mena de renda de situació important a causa d'aquesta capitalitat d'un territori no solament amb una demografia moderada, sinó també amb un fort desequilibri poblacional entre els diferents nuclis urbans que el configuren.

Moltes vegades s'ha parlat, i amb una gran part de raó, que Lleida és una ciutat on els preus sofreixen unes pressions a l'alça importants, motiu pel qual la seva taxa d'inflació és, quasi sempre, de les més altes de l'Estat espanyol. Doncs bé, una de les causes que expliquen, en una part realment significativa, aquest fet és, precisament, aquesta manca de competència generada per la circumstància d'actuar com a centre únic terciari en una ampla franja del territori catalanoaragonès.

En la pràctica, aquesta situació ha comportat l'aparició d'unes rendes monopolístiques en la formació dels preus, quan realment unes rendes concurrencials hi haurien tingut una incidència molt diferent. Hom podria pensar, però, que amb l'aparició de les grans superfícies, o bé la introducció de noves formes comercials (franquícies), això hauria de canviar, però moltes vegades la realitat sembla contradir els principis teòrics i s'obstina a continuar per una altra via. En el cas de Lleida, aquesta contradicció entre la teoria i la pràctica és plenament evident. L'aparició de les superfícies grans i mitjanes i la introducció accelerada de franquícies no han comportat cap mena d'alentiment en la marxa dels preus locals.

Molt probablement aquesta situació s'anirà modificant en el futur per les innovacions en el camp de les infraestructures viàries i fèrries i les telecomunicacions. Les noves tecnologies (molt fonamentalment el tren d'alta velocitat i l'aplicació d'Internet en les relacions comercials) faran, de la llunyania, proximitat i l'efecte multiplicador d'aquesta renda de situació de què parlàvem serà, en un futur, més petit. Malgrat tot, repetim que en els moments actuals els preus a Lleida són més monopolistes que concurrencials.

Per acabar aquest apartat, hem d'advertir que, malgrat la forta jerarquització urbana que es dona a l'àrea per la repetida disparitat demogràfica entre Lleida i la resta d'assentaments urbans, existeixen també subàrees comercials dins d'aquesta àrea econòmica de la Franja amb centre als municipis de Fraga i Binèfar, la qual cosa significa que tant al Baix Cinca (Fraga) com a la Llitera (Binèfar) també es pot parlar d'una àrea comercial de segon nivell.

Els eixos de comunicació

L'última de les característiques apuntades és una regularitat urbana a través dels eixos de comunicació al llarg del recorregut per tota aquesta àrea que analitzem del Baix Segre i de la Franja amb centre a la capital de Lleida. Si ens desplaçem per la N-II, que és la carretera que passa per Lleida-Alcarràs-Fraga, o per la N-240, que ho fa per Lleida-Almacelles-Binèfar, constatarem que tots dos corredors són com un continu urbà, és a dir, pràcticament hi ha molt pocs espais sense aprofitament econòmic i la major part són d'usos no directament agraris.

Aquesta particularitat és molt més manifesta en l'eix de la N-II, que d'ençà de l'existència de la variant, és a dir, la conversió en autovia de la carretera de Madrid a França per la Jonquera (N-II), es va convertint en una mena de corredor industrial des de Lleida fins a Fraga. El mateix polígon industrial d'aquesta última ciutat està recolzat sobre aquesta via molt a prop del límit de la comarca del Segrià i, per tant, del de Catalunya.

Ara bé, aquest continu urbà també es dona en molts dels quilòmetres de les altres vies que configuren l'àrea, com són, per exemple, els trams que van d'Almacelles al Torricó, de Seròs a Fraga, de Binèfar a Sant Esteve de Llitera, de Fraga a Saidí, etc. No és que hi hagi una homogeneïtat total al llarg de totes les vies de comunicació que creuen aquesta zona econòmica des de la perspectiva d'aprofitament econòmic de tot el territori, però sí que hi ha un continu urbà afegit que es fa difícil, molts cops, adonar-te que canvis de municipi o de comarca.

Potser sí que en aquest aspecte el riu Cinca encara té un paper de barrera a l'hora no solament d'unificar l'àrea, sinó fins i tot d'ampliar-la, sobretot afegit a la primera corona que comentàvem en línies anteriors. És el cas, per exemple, de Mequinensa, Vallobar, Vilella de Cinca, etc.: essent clarament municipis de franca influència de Lleida, la seva participació en els paràmetres que defineixen l'àrea seria molt més forta si estiguessin situats a l'altre marge del riu o aquest comptés amb molts més ponts que actualment, com podrien ser, per exemple, la comunicació directa entre Massalcoreig i Torrent de Cinca, entre Saidí i Vilella de Cinca i una millora del de la Granja d'Escarp i Mequinensa, entre altres.

No hem d'oblidar, des de la vessant positiva, que l'eix central i sud d'aquesta àrea econòmica és creuat per l'autopista A-2, que ve del País Basc i que per a tots aquests municipis del marge dret del riu Cinca significa un factor important a l'hora d'aprofitar l'oferta comercial i de serveis de Lleida. Pel que fa als municipis situats al nord de l'àrea, la barrera del riu no existeix i compten, d'altra banda, amb servei de ferrocarril que no tenen, precisament, els nuclis central i sud d'aquesta comarca econòmica. D'altra banda, es reivindica la conversió en autovia de la N-240, Tarragona - Sant Sebastià, que passa per Almacelles, Binèfar i Montsó.

En aquest apartat de comunicacions volem explicitar quelcom que creiem que té ja i tindrà encara més, en el futur immediat, una gran importància. L'existència actual de l'autopista A-2, la variant de Lleida que arriba, de moment, fins a l'encreuament de la N-II al terme de Soses (és a dir, encara manca la variant de Fraga), la variant d'Almacelles, la futura realització de l'autovia esmentada de la N-240 i la continuïtat de l'autovia N-II fins a Saragossa (o almenys fins a Fraga amb el traçat de la variant per aquest municipi) convertiran les vies actuals en corredors importants d'activitats econòmiques.

Això ens ha de forçar a treballar conjuntament els temes d'ordenació i planificació del territori de manera plurimunicipal. Per a resoldre aquests temes no ens serveix el planejament només d'un sol municipi, sinó que la col·laboració i les polítiques que cal seguir hauran de ser conjuntes. Per exemple, en el moment d'existir l'autovia de la N-240, el tractament de la carretera actual haurà d'aplegar els municipis d'Almacelles, el Torricó i Binèfar i tots els altres la part dels quals sigui afectada pel pas d'aquesta ja vella carretera. Podríem dir el mateix dels municipis de Fraga, Soses, Alcarràs i Lleida en el cas de la N-II.

TAULA 3

Indicadors econòmics dels municipis de la primera corona i de més de 1.000 habitants

<i>Municipi</i>	<i>Quota de mercat</i>	<i>Nombre de vehicles</i>	<i>Oficines bancàries</i>	<i>Activitats econòmiques</i>	<i>Índex d'activitat</i>
Aitona	6	1.201	4	98	7
Albalat de Cinca	3	643	3	75	2
Albatàrrec	3	756	2	80	1
Alcarràs	15	3.398	7	343	15
Almacelles	16	3.366	8	385	14
Alpicat	9	2.486	3	178	6
Bellver de Cinca	4	829	3	73	2
Binacet	5	987	4	105	4
Binèfar	24	4.899	10	641	22
Fraga	35	7.275	19	796	29
Gimenells i el Pla de la Font	3	776	2	62	2
La Granja d'Escarp	4	687	4	41	1
Lleida	318	65.033	168	6.713	438
Saldí	5	965	3	114	3
Seròs	6	1.121	6	133	3
Soses	5	985	3	104	7
Tamarit de Llitera	11	2.245	7	265	11
Torres de Segre	6	1.340	4	90	4
El Torricó	4	943	2	84	4

Font: Anuari comercial de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

Totes aquestes noves infraestructures (autovies i tren d'alta velocitat) reforçaran encara més l'existència d'aquesta àrea econòmica, apropant molt més els municipis entre si i unificant el territori, raó per la qual no el podem entendre com quelcom rígid, com si els límits municipals actuessin de barrera a l'hora de tractar-ne. No és aquest el camí que cal seguir. El mercat modula i transforma el territori i no coneix barreres ni límits. De la mateixa manera i des de les institucions municipals hem d'ordenar-lo i planificar-lo, la qual cosa ens obliga a treballar conjuntament i a pensar en polítiques de planejament i gestió comunes. Seria perniciosos trossejar el territori fent que cadascun dels municipis treballés individualment. L'acció coordinada i, sobretot, única sobre el territori és fonamental.

Una qüestió última que cal considerar, i que ens servirà per a quantificar la força econòmica de la zona i la seva capacitat de desenvolupament, és el nivell de la seva renda. A la taula 4 s'explicita la renda familiar disponible (RFD) dels nuclis de més de mil habitants de la zona. Com es pot comprovar, hi ha una homogeneïtat gran en tota, però el que realment és més destacable és que la RFD mitjana de l'Estat espanyol és de nivell 5, inferior a tots i cadascun dels municipis que considerem. La potencialitat de l'àrea és, doncs, gran, amb una capacitat de consum també elevada si es consideren les dades de la taula 3, que incorpora uns indicadors econòmics sobre les característiques específiques de cadascun dels mercats locals.

TAULA 4

<i>Municipi</i>	<i>Nivell econòmic</i>	<i>Renda familiar disponible</i>
Aitona	6	De 1.450.000 PTA/h. a 1.650.000 PTA/h.
Albalat de Cinca	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Albatàrrec	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Alcarràs	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Almacelles	8	De 1.800.000 PTA/h. a 1.950.000 PTA/h.
Alpicat	8	De 1.800.000 PTA/h. a 1.950.000 PTA/h.
Bellver de Cinca	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Binacet	6	De 1.450.000 PTA/h. a 1.650.000 PTA/h.
Binèfar	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Fraga	8	De 1.800.000 PTA/h. a 1.950.000 PTA/h.
Gimenells i el Pla de la Font	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
La Granja d'Escarp	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Lleida	9	De 1.950.000 PTA/h. a 2.100.000 PTA/h.
Saidí	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Seròs	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Soses	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Tamarit de Llitera	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
Torres de Segre	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.
El Torricó	7	De 1.650.000 PTA/h. a 1.800.000 PTA/h.

Font: *Anuari comercial de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.*

Un petit formulari de futur

Per acabar, concretarem en uns quants punts les qüestions que ens semblen capdavanteres a l'hora de reforçar el paper d'aquesta àrea perquè no quedi despenjada d'uns altres territoris, d'unes altres àrees econòmiques:

1. No hem d'entendre les relacions econòmiques de la Franja amb Lleida com a tancades en si mateixes. És a dir, no hem de creure que el futur d'aquesta àrea està només en el que passa en el seu interior. L'àrea s'ha d'obrir a tots els altres territoris, més propers i més llunyans, important i exportant béns, serveis i capitals. D'altra banda, hi haurà opcions globals de política econòmica general que afectaran l'àrea i que ens obligaran a actuar conjuntament, com és, per exemple, ja en aquests moments el Pla Hidrològic Nacional.

2. S'ha d'aconseguir una distribució dels recursos més igual, tant els demogràfics com els econòmics, al llarg de l'àrea. Aquesta qüestió no és fàcil, però hem d'escurçar aquesta diferència urbana, excessiva, que hi ha en aquests moments entre Lleida i el segon municipi, Fraga (i a la qual hem dedicat algunes línies). També aquí entraria la possibilitat de reforçar els subcentres de Fraga i Binèfar esmentats i l'aparició de nous encara que només ho fossin monotemàticament (oferta d'un sol producte o de pocs, però molt especialitzats).

3. Cal millorar molt les comunicacions interiors entre els municipis al marge dels eixos més principals. S'ha de promocionar un sistema ortogonal, en malla, i eliminar un sistema de corredors excessivament radial, que no ajuda a dispersar en el territori l'activitat econòmica amb la mateixa força amb què ho fa un sistema en malla.

4. Tal com hem assenyalat, és capital iniciar mecanismes d'ordenació i planificació del territori de tipus plurimunicipal. No hi ha cap classe d'impediment legal que no permeti tirar endavant iniciatives d'aquesta mena.

5. Finalment, no hem de perdre de vista que ens movem en un món globalitzat i en una economia internacionalitzada i, no cal dir-ho, també globalitzada. No podem estendre'ns, perquè ni són el moment ni el lloc, en tot el que representa aquest nou concepte, en els seus avantatges, en els seus inconvenients, en les seves repercussions, etc.; però sí que no hem d'oblidar una cosa: aquesta nova forma de manifestar-se l'economia ens condueix a un camí d'acció pràcticament únic, el de la col·laboració i la concentració en el camp de les institucions. Cal tenir-ho present perquè ens puguem avançar als esdeveniments i evitar que aquests se'ns mengin.